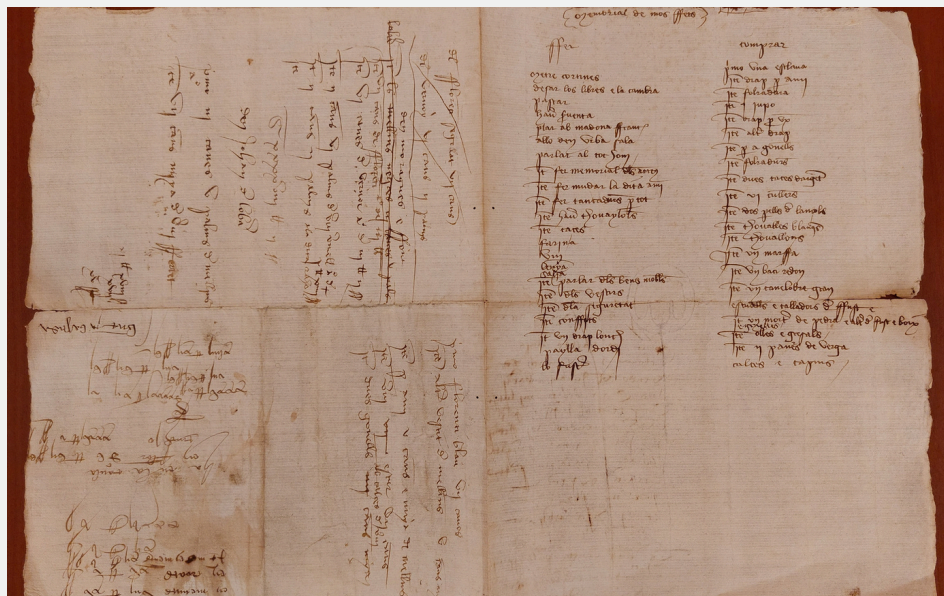

«MEMORIAL DE MOS FETS».

UNA LLISTA D'ENCÀRRECS A LA BARCELONA DEL SEGLE XV, UNA ESPURNA DE QUOTIDIANITAT DE L'EDAT MITJANA

1419-1420. Barcelona

Document localitzat dins d'un volum amb escriptures realitzades pel notari Pere Agramunt, del qual es conserva documentació a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, de 1399 a 1402 i de 1411 a 1427.

Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, Pere Agramunt, Manuale quartum, 1419, maig, 28 – 1420, octubre, 17, bossa (AHPB, 118/1).

EL DOCUMENT

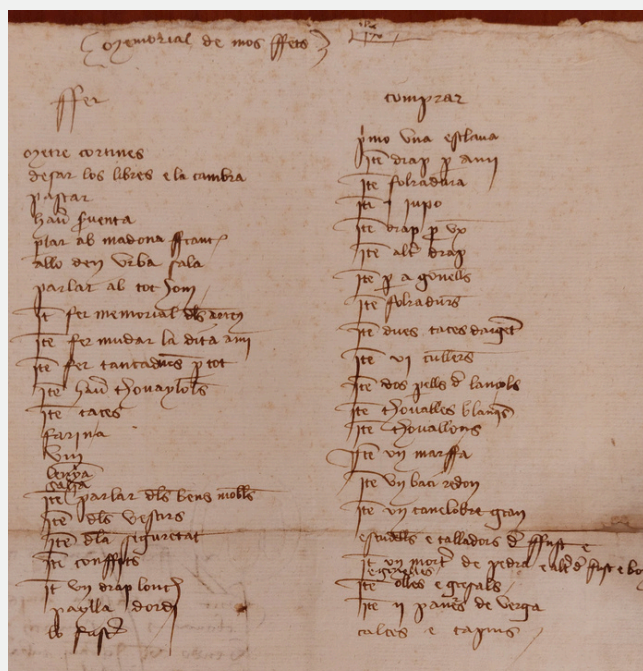
Primo una esclava ... parlar ab madona Franch, allò d'en Urbà Sala...

El document que presentem aquest mes és, ni més ni menys, que una llista de «coses a fer» i «coses per comprar». *A priori* no sembla un document, ni que tingui cap valor; sembla una mera anècdota.

Anem a veure perquè no és així! En primer lloc, és un document d'àmbit notarial sense ser un document notarial, ja que ha estat localitzat dins d'un volum amb escriptures realitzades pel notari Pere Agramunt, del qual es conserva documentació a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona de 1399 a 1402 i de 1411 a 1427.

Què fa que una «simple» llista sigui singular? Per començar, la seva cronologia: es va redactar en el segle XV. No podem precisar la data exacta perquè no està datada, però ens podem aproximar al moment, ni que sigui per un període, en la que es va fer. Aquest document es va trobar dins del quart manual de Pere Agramunt, per tant, un registre, que té com a dates extremes del 28 de maig de 1419 al 17 d'octubre de 1420. Per aquest motiu, és molt probable que el notari Agramunt fes la llista en aquest període.

Un segon element que la singularitza és el fet que es localitzi dins d'un dels registres, perquè això ens mostra la concepció estesa als notaris de considerar que la documentació que produïen era seva. Aquesta realitat va acabar amb l'entrada en vigor de la Llei del Notariat de 1862, que estableix a l'article 36 que els registres i protocols són propietat de l'Estat.

ffu
 ozure cornues
 depar los libros e la cambra
 pagar
 han fuenta
 par ab madona fram
 allo dy viba sala
 parlar ab tot som
 fe fe memorial de dery
 fe fe mudar la dita any
 fe fe tantadues p tot
 fe han donaylots
 fe rases
 farina
 by
 lanya
 sala
 fe parlar de los bens nobles
 fe de los señores
 fe de la figura
 fe conffes
 fe by drap blanc
 paylla d'or
 de pap

comparar
 jmo una estima
 fe drap p any
 fe folhadria
 fe jupo
 fe drap p dy
 fe al drap
 fe p a gonells
 fe folhadria
 fe dues taces d'aur
 fe vj outres
 fe dos jells d'lanols
 fe donalles blancs
 fe donallons
 fe vj marffa
 fe by ban redon
 fe vj canelobre gray
 epudels e talladors d'ffay e
 fe vj mont de pedra e al d'ffay e bono
 fe olles e guals
 fe y panis de verga
 calas e tapus

Però, el fet que els notaris i els seus descendents sentissin com a seva la documentació ens ha permès avui dia disposar, només en aquest arxiu, de més de 40.000 volums centenaris. No hi ha res més efectiu per tenir cura d'alguna cosa que considerar-la com a pròpia. I de fet, aquest sentiment es va donar, no només de forma general amb la documentació pròpia, sinó també a la documentació de notaris passats per part de notaris «col·leccionistes» del segle XIX, els quals adquiriren fons de segles anteriors de companys professionals.

Dins dels registres medievals trobem dos blocs d'anotacions que queden fora de l'esfera dels assentaments d'escriptures pròpiament dites.

Per una banda, al dors del full de guarda trobem, en moltes ocasions, les notes relacionades amb el notari i el funcionament de l'escrivania, com els nomenaments de notari, contractes d'escrivents, èpoques firmades pels mateixos, successió de protocols... Són informacions de treball, relacionades amb la notaria, però no pròpiament del procés de redacció de l'instrument notarial.

Per una altra banda, hi ha les «notes particulars», que l'historiador i arxiver Laureà Pagarolas subclassifica en: «aforismes, sentències i petits poemes»; «invocacions i textos religiosos»; «efemèrides i esdeveniments del segle»; «receptes guaridores i fórmules diverses»; «dibuixos, escuts i divises» i «notes personals de l'escrivà». El Document del Mes que presentem aquí correspondria a aquest segon bloc, i en concret, a la tipologia de «notes personals de l'escrivà».

Aquest document, agafat de forma aïllada, és simplement anecdòtic. Però, quan es posa en relació, tant amb la documentació del notari Agramunt com amb altres exemples documentals d'aquest tipus, serveix per dibuixar la realitat quotidiana de les primeres dècades del quatre-cents.

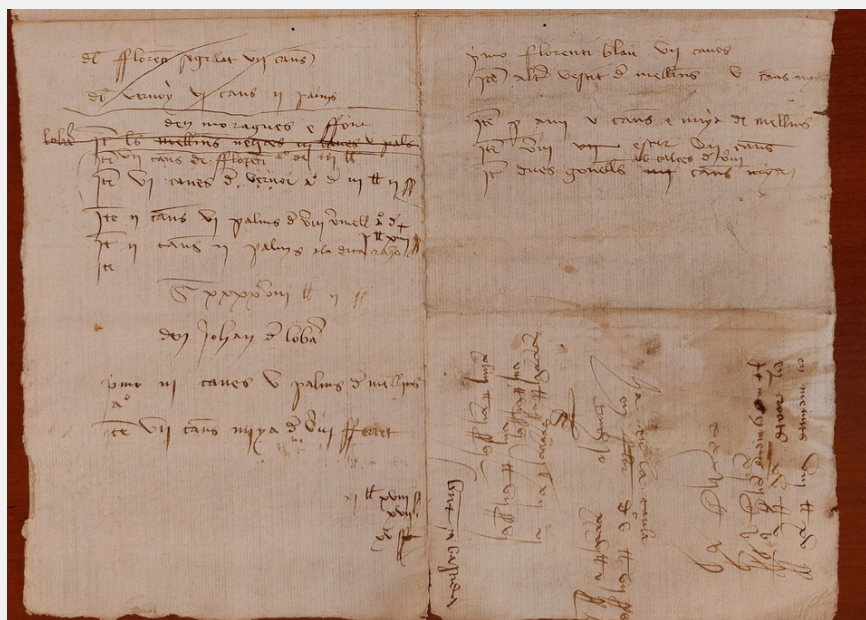
jmo florenta blau by canos
 fe al drap d'aur e mellins e rans ny
 fe p any v canos e ny de mellins
 fe by vj canos by rans
 fe dues gonells ny canos ny

En aquest memorial Pere Agramunt va fer dues llistes, les coses que havia de fer i les coses que volia comprar, però sembla que tot és de l'àmbit privat, és a dir, que res anava destinat a la notaria. I precisament aquest aspecte és el que dona valor a aquest document, que és un retall de vida, de quotidianitat absoluta. Si ens fixem en les tasques que Pere Agramunt va anotar per fer, trobem qüestions tan domèstiques com posar cortines (*metre cortines*) o *pastar* [pa], tasques que ben segur faria fer a algun membre de la família o del servei, perquè una altra de les coses a fer era contractar una serventa (*haver serventa*). Per contra, es consignen tasques que *a priori* semblen clarament destinades per a Pere Agramunt, com seria *desar los llibres e la cambra; parlar amb madona Franch; allò d'en Urbà Sala o fer memorial dels arreus*.

Si centrem l'atenció en les coses que Pere Agramunt volia comprar, trobem en primer lloc una esclava, una anotació que ara ens sembla terrible, però que a l'edat mitjana era completament normal per a tots els estrats de la societat. Pel fet de ser una esclava i no un esclau el més probable fos que es volgués per a tasques domèstiques, treballant en l'àmbit de la llar, i no per ser destinada a tasques externes, tant per a la pròpia família del notari o per a un tercer. Una altra possibilitat és que fos necessari alletar a algun nadó de la família, ja que les esclaves dides eren ben comunes en la societat d'aquell temps.

Altres anotacions per fer memòria del que calia comprar són de l'àmbit tèxtil, en concret, fins a deu entrades. Tant teixit genèric per a Pere Agramunt (*drap per a mi*), com per a la seva muller (*drap pro uxore*). Aquesta és l'única entrada en llatí, ja que la resta són en català; com roba de llit i de parament de la llar, com *ll parells de lançols o thovallons*. També va anotar la compra d'objectes d'ús quotidià com un *bací redon*, *VI culleres*, *dues taces d'argent*, o un *canelobre gran*, *escudelles e talladors de fust*, un *morter de pedra e altre de fust e boix e gibelles*...

Estem, doncs, davant d'un document modest però que ens dona llum sobre la quotidianitat al segle XV. La suma d'aquests documents personalíssims ens mostra la vida de les societats en el lloc tan íntim com és la llar.

PER CONÈIXER MÉS

Cases i Loscos, Lluïsa.
*Inventari de l'Arxiu Històric de
Protocols de Barcelona. I. Segle XIII-
XV*
Barcelona: Fundació Noguera, 2001
https://www.colegionotarial.org/sites/default/files/biblioteca/inventario/INV_Volum_I_0.pdf

Cases i Loscos, Lluïsa.
*Inventari de l'Arxiu Històric de
Protocols de Barcelona. X.
Escrivanies especials, Fons
patrimonials, Foranes, Miscel·lània i
Addenda,*
Barcelona: Fundació Noguera, 2023
https://www.colegionotarial.org/sites/default/files/biblioteca/inventario/INV_Volum_X_0.pdf

Ferrer i Mallol, Maria Teresa; Riera i
Sans, Jaume.
*«La successió notarial i el traspàs
de protocols en terres catalanes a
la baixa Edat Mitjana»,
Estudis Històrics i Documents dels
Arxius de Protocols,
1974, Núm. IV, p. 395-428*
<https://raco.cat/index.php/EHDAP/article/view/287794>

Pagarolas i Sabaté, Laureà.
*«Recull d'anotacions esparses dels
protocols medievals barcelonins», a
Estudis sobre història de la
Institució Notarial a Catalunya, en
honor de Raimon Noguera
Col·lecció Estudis, 1, Barcelona:
Fundació Noguera, 1998, p. 61-90,*
<https://www.fundacionoguera.com/publicacio/estudis-sobre-historia-de-la-institucio-notarial-a-catalunya-en-honor-de-raimon-noguera/>